

Taterkvinden Sirena fra Grurup.

Et Blad af Taterfolkets Historie i Thy.

Af P. C. Knudsen.

Det er snart en lang Række Skribenter, der har givet Bidrag til Taterfolkets Historie. Ikke blot har *St. St. Blicher* og *Carit Etlar* behandlet adskillige Emner angaaende Taterfolket, men i senere Tider har ogsaa *Mylius Eriksen*, Konservator *Hansen* og Postmester *Klitgaard* ydet betydelige Bidrag til dette Folks Historie.

Men mere og mere gaar man i vore Dage over til at supplere de *mundtlige* Beretninger med Oplysninger fra vore Arkiver, som dog, naar alt skal være grundigt, er de paalideligste Kilder. - Under mine hyppige Besøg i Bedsted Præstegaard i Tiden 1911-20 hos den elskværdige og historisk interesserede Pastor *M. Kuhlman* (død d. 6. Juli 1925 som Sognepræst til Vejerslev, Thorsø og Aid Menigheder) fik jeg Lejlighed til at gennemgaa Præstegaardsarkivet og fandt der adskillige interessante Aktstykker angaaende Taterkvinden *Sirena* og hendes Børn, som ved en Tilfældighed fik Hjemsted i Grurup, Anneksogn til Bedsted.

Midt- og Vestjyllands øde Egne har for Taterfolket været et sandt Eldorado. De søgte med Forkærlighed de afsides Steder. Der var der ofte langt til Øvrigheden, og Befolkningen var godgørende og hjælpsom, og den stedlige Øvrighed lagde sig kun nødig ud med dem. Det var en gammel indgroet Forestilling, at man gjorde klogest i at staa sig godt med dem for at unddrage sig Ubehageligheder fra dette mystiske Folk. Øvrigheden paa Landet var saaledes i Kontakt med Bønderne, naar den lukkede Øjnene i for mindre Forseelser og lod "Pakket" løbe. Thi hvem havde vel Lyst til at faa den "røde Hane" til at gale over sig, naar man i straatækt Hus laa i sin sødeste Søvn. Eller hvem havde vel Lyst til at faa lagt Gift for Kreaturerne paa Marken eller i Stalden - sikkert ingen. Og man maa ogsaa huske paa, at man tiltroede disse Mennesker Evne til at paaføre andre visse mystiske Sygdomme. - Intet Under derfor, at man helst stod sig godt med dem, selv om man hvert Aar maatte rykke ud med adskillige Snese Æg og et Par Pund Uld, foruden at man maatte bespise dem og undertiden deres Hunde. Natlogi turde man aldeles ikke nægte dem. Det var det farligste af alt. De tog jo hellere end gerne til Takke med Laden.

Paa Grund af Bøndernes Ængstelse og Landøvrighedens Overbærenhed forløb Livet for de omflakkende Taterer som oftest i Fred og Ro; men fik Byøvrigheden først fat i dem, ja, saa tog den ikke paa dem med Fløjelshandsker, og Datidens Love havde haarde Straffe for den Slags "Ukrudt" i Samfundet. Men - som ogsaa Sirenas Liv bekræfter - det var saare vanskeligt for Lovens Haandhævere at kue deres Vandrelyst. Den laa dem i Blodet, og de opgav den ikke godvillig. Thi Friheden var for dem det kæreste i

Livet. At være stedbunden betragtedes af Taterne som en Forbandelse - som et Liv i Slaven. De elskede at færdes paa Hedens øde Stier og sandede Veje, at gaa langs Hedebækkens Bredder, hvor de undertiden fandt Fugleæg, som de gerne spiste, og hvor de ofte fangede Gedder med levende Frøer som Madding. Om Sommeren kom Naturen dem til Hjælp med mange forskellige Fødemidler, men om Vinteren maatte man tidt tigge sig igennem. Og denne ulovlige "Haandtering" udsatte dem for Øvrighedens Efterstræbelse.

- - - Efter denne Introduktion gaar vi over til de Arkivalier, som giver os et Billede af Sirene og hendes Børns Liv.

Til

Det høje kgl. danske Cancellie.

Underdanigst Forestilling.

"Under d. 6. d. M. erholdt Fattigkommissionen en Skrivelse fra Amtet i Thisted, som vedlagt følger denne vores underdanigste Forestilling, under Bilag Lit. A, hvorved os paalægges at lade afhente et i Randers Byes Arrest værende Fruentimmer, navnlig *Sarine Knudsdatter* og hendes 5 Aar gamle Barn og forsørge samme, ligesom det endvidere betyder os, at vi have fremdeles ogsaa at forsørge bemeldte Fruentimmer selv, der i Randers for Betlerie er bleven anholdt, saasomt hendes Straffetid samme Steds er udløben, alt paa Grund af, at dette Fruentimmer ikke haver opholdt sig noget Sted saa længe, at hun derved haver vundet Ret til at fordre Understøttelse, og Grurup Sogn er befunden at være hendes Fødested.

Vi undertegnede tillade os underdanigst at være af den Formening, at den Kgl. allernaadigste Plakat af 20. Febr. 1817, som her er taget til Følge, dog ikke synes i alle Maader at være anvendelig her, da Sagen har følgende særegne Beskaffenhed:

I Grurup Sogns ældre Kirkebog, fol. 51 b, findes anført, at Aar 1790 d. 20. Januar blev hjemmedøbt et Par omvankende Ægtefolk, navnlig *Knud Christensen* og Hustru *Rebecca Christensdatter*, deres Barn, navnlig *Sirena*. Her ses nu allerede at være en Forskjel i Henseende til Navnet, da bemeldte Fruentimmer kalder sig *Sarine*, og det i Kirkebogen findes ganske tydeligt skrevet, og det paa tvende Steder: *Sirena*. Imidlertid kan denne Forskellighed vel næppe være tilstrækkelig til at tilintetgøre Rigtigheden af Fruentimmerets Udsagn, at hun, nemlig efter sine Forældres Sigende er født i Grurup Sogn, da Forældrenes Navn, som findes anført i Kirkebogen, stemmer overens med de af hende angivne. - Men da ingen her paa Stedet vidste noget om dette Fruentimmer, saa erfarede vi ved at indhente

Oplysning hos de i Kirkebogen opførte Faddere, hvoraf tvende endnu lever, følgende: For henvend 30 Aar siden kom denne Sirenas Forældre som omløbende Betlere til en Gaard i Grurup Sogn, udenfor hvilken Konen lagde sig ned paa Jorden, fordi hun blev overfaldet af Fødselsveer og ikke kunde gaa længere. Den der boende Mand, som just er den ene af de tvende Faddere, der have afgivet denne Forklaring, tog hende af Medlidenhed ind i Huset, og da Konen efter en 8 til 14 Dags Tid igen var nogenlunde frisk, kom Barnet i Kirke, hvorpaa Forældrene straks den paafølgende Dag rejste videre fort med deres nyfødte Barn, og efter den Tid har ingen her paa Egnen hørt noget til disse Folk siden, enten Forældrene eller Barnet førend nu.

Paa Grund af disse Omstændigheder synes det ikke, at Plakaten af 20. Febr. 1817 her passeligen kan anvendes. Thi naar denne Plakat henviser de Fattige, som ikke haver haft fast Ophold paa noget Sted i 3 Aar, til deres Fødesogn, da kan det vel med Rimelighed antages, at der ved Fødesognet bør forstaaes, hvor Forældrene havde fast Ophold, da Barnet blev født, og ikke det Sted, hvor Moderen hændelsesvis kom til at føde. Dersom den Mand, som tog imod den fødende Qvinde, havde, istedetfor at tage hende ind i sit Hus, hastigen kjørt hende over til det nærliggende Nabosogn, da kunde samme vel ikke derved være bleven forpligtet til siden at ernære dette Barn, om det end paa saadan Maade var bleven født inden for dette Sogns Grænser. Men endnu mindre synes det nu at burde falde Grurup Sogn til Byrde, alene paa den Grund, at Manden opfyldte en af Menneskekjærlighedens første Pligter. –

For det andet: Hvad det 5 Aar gl. Barn er angaaende, da haaber vi underdanigst, at dersom Plakaten bogstaveligen skal følges, og Moderen af os skal forsørges, dette Barn dog i al Fald maa blive det Sogn paalagt, hvor det er født. Thi Barnet synes os i al Fald at være vort Distrikt ganske uvedkommende. Vel er det en in praxi antaget Regel, hvad Fattiges Forsørgelse angaar, at Barnet skal følge Moderen, men dette maa dog rimeligvis kun være at forstaa om Børn, der er saa smaa, at de ikke kan eller bør skilles fra Moderen. Dette er ikke saaledes her, da Barnet er 5 Aar gammelt, og Moderen, der al sin Tid har været en Omløberske, ikke kan haabes at have enten Evner eller Villie til at give det en fornuftsmæssig Opdragelse, maa samme alligevel overgives til fremmede. –

Vi tror derfor at opfylde en os som Fattigkommission paaliggende Pligt, idet vi paa Bedsted og Grurup Sognes Vegne, hvilke i sig selv fattige Sogne allerede er haardt bebyrdede med Almissemlemmer, herved underdanigst fordrister os til at ansøge det høje Collegium om: a) at bemeldte Fruentimmer *Sarine Knudsdatter* maa blive forsørget, ikke af Grurup, men paa Amtets offentlige Bekostning, saafremt det ikke ved nøjere Undersøgelse kan opdages, hvor hendes Forældre egentlig havde hjemmie - og b) at hendes 5 Aar gl.

Barn i alle Tilfælde maa blive paalagt det Distrikt at forsørge, hvor samme bevisligen er født”. –

Fattigkommissionen for Bedsted og Grurup i Hassing Herred, Thisted Amt, d. 23. Novbr. 1819.

Underdanigst

J. Krarup

Sognepræst.

Chr. Pedersen Koch. Lars Christensen Ginderup.

Søren Andersen Korsgaard. Søren Sørensen, Sognefoged.

P. Tøfting,

største Lodsejer.

Der blev selvsagt stor Opstandelse i det fattige Grurup Sogn, da denne Skrivelse indløb. Og ganske naturligt! Thi for en Mands Barmhertighed og Medfølelse med en stakkels Taterkvinde i Barnsnød skulde samme Sogn nu straffes med svære Byrder. Intet Under derfor, at man forsøgte at sno sig fra det. Gode Raad var dyre, og Sognets kloge Hoveder maa nu søge at klare Skærene. Først søger man forsigtigt at antyde, at der muligvis foreligger en Fejltagelse, da Navnet i Kirkebogen ikke staves som angivet i Skrivelsen. Men da Forældrenes Navne stemmer med Kirkebogens, tør man dog ikke fastholde Fejltagelsen. Man gransker Loven og synes at faa en Art Medhold - en lille Chance. Dog, man forstaaer, eller læser imellem Linierne, at Fattigkommissionen selv nærer Tvivl om et heldigt Resultat. Men skal man forsøge Taterkvinden *Sirena*, maa man dog bede sig fritaget for sammes Barn, der alt er fem Aar gammelt, og som derfor kan undvære sin Moder, som ikke maa egne sig til Barnets Opdragelse. Saadanne Betragtninger gør man gældende, men Cancelliet synes ikke at have taget Hensyn dertil, og Sognet maa bide i det sure Æble.

Mens det kgl. danske Cancelli overvejer Sagen faar Grurup Sogn tilstillet en efter disse Tidens Forhold meget stor Regning for ”Sarins” og hendes tvende Børns Ophold i Randers, saa den stakkels Fattigkommission faar nok at bestille. Regningen indgaar gennem Amtet, og man afsender da til Amtmanden i Thisted følgende Skrivelse:

Ærbødigst Pro Memoria.

”Efterat jeg i Dag 8te Dage havde modtaget Deres Højvelbaarenheds Brev om at udbetale til Randers Amts Deliquentkasse paa Fattigvæsenets Vegne medfølgende Regning paa *Sarine Knudsdatters* Børns Underholdning i Randers, stor 113 Rbd. 87½ Sk., saa confererede jeg straks med Commissionens øvrige Medlemmer og fornemmeligen med største Lodsejer S. T. Hr. Proprietær *Tøfting* om, hvorledes denne Sum kunde være at ordne. Alle var de af den Mening, at det vilde blive alt for byrdefuldt, ja fast umuligt for dette fattige District at udrede saa betydelig en Sum, men at vi for det første maatte henvende os til Deres Velbaarenhed med ydmyg Begjering om at erholde Hjælp af Amtets Fattigkasse . . .

. . . Vi kunne ikke undlade at bemærke den Besynderlighed, at Regningen er givet paa tvende

Børns Underholdning i Randers, skønt der i tidligere Skrivelser kun har været talt om *Sarine* Knudsdatter og hendes 5 Aar gl. Barn . . .”

Bedsted Pr., 1820 d. 11. Febr.
Fattigkommissionen
Krarup,
Sognepræst.

En Regning paa 113 Rbd. 87½ Skilling var mange Penge i hine Tider, da man gennemgik en haardnakket Landbrugs- og Handelskrise, som varede næsten til 1830. 1 Td. Byg kostede saaledes i 1820 kun 3 Rbd., medens den i 1818 kostede 6 Rbd.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1926, side 209-214)